

Heemkunde Gouw Antwerpen

VZW

Koepelvereniging voor heem-, geschied- en
oudeheidkundige kringen in de provincie Antwerpen.

Jaargang 49, 2012

1

afgiftekantoor: 2890 Sint-Amands
P 706177
driemaandelijks
januari - februari - maart

Gouwtijdschrift

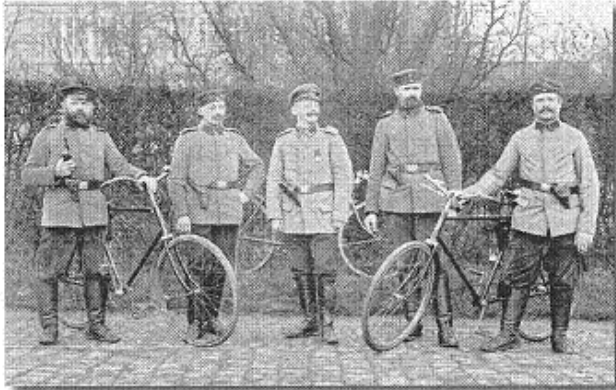
Jaargang 49
2012, nummer 1

- 1 Ter Inleiding
Karel van den Bossche
- 2 Actieve Heemkunde
Jef Verckens
- 3 “De Groote Oorlog” – 1914-1918
Karel van den Bossche
- 18 M met een knipoog (van meu tot moz)
Staf Bleeckx en Karel van den Bossche
- 20 De revolutie van Hendrik Conscience
Gaston Durnez
- 24 Het archeologisch onderzoek
van het Sint-Romboutskerkhof te Mechelen
Bart Robberechts
- 31 Is het Nederlands dan (alweer)
ongeschikt voor hoger onderwijs?
Jo Haazen
- 32 Over de regelgeving
Marina Laureys
- 34 De Graaf van Halfvasten (deel IV)
René Beyst
- 40 Aurora, de dageraad en aanverwanten
Harry Vermeir

Groote Oorlog 1914 - 1918: vanuit het heemkundevenster.

Karel van den Bossche

Tijdens de kwartierbijeenkomsten werd de vraag gesteld of de Gouw een programma voorzag n.a.v. de herdenking in 2014. Bij de rondvraag bleek dat het niet de taak zou zijn van de Gouw gezien er zoveel algemene of plaatselijke herdenkingen gepland zijn. Een gouwactiviteit zou overbevraging enkel nog doen toenemen. En toch.

Grenswachters Etappe- Gouvernemenstgebied.

Welke was de weerslag van die toenmalige wereldbrand op het toenmalige leven? OF: Hoe beleefden, drie generaties geleden hun kleine geschiedenis in de grote geschiedenis? OF: Heemkunde venster op de wereld. Gedurende de jaren 1914 - 1918 was het land verdeeld in spergebied, etappegebied, gouvernemenstgebied.

Het frontgebied achter de IJzer ontsnapte uiteraard aan de bezetter. Het etappegebied stond onder militair bestuur en omvatte o.m. de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

Het gouvernemenstgebied omvatte o.m. de provincie Antwerpen onder bestuur van een (militair) gouverneur o.m. bekendste hiervan was Freiherr Colmar von Bissing.

Tussen de gebieden bestonden waarachtige militair bewaakte grenzen. Het personen- en goederenverkeer werd erdoor bemoeilijkt en de Duitse opeisingen veroorzaakten voedsel-

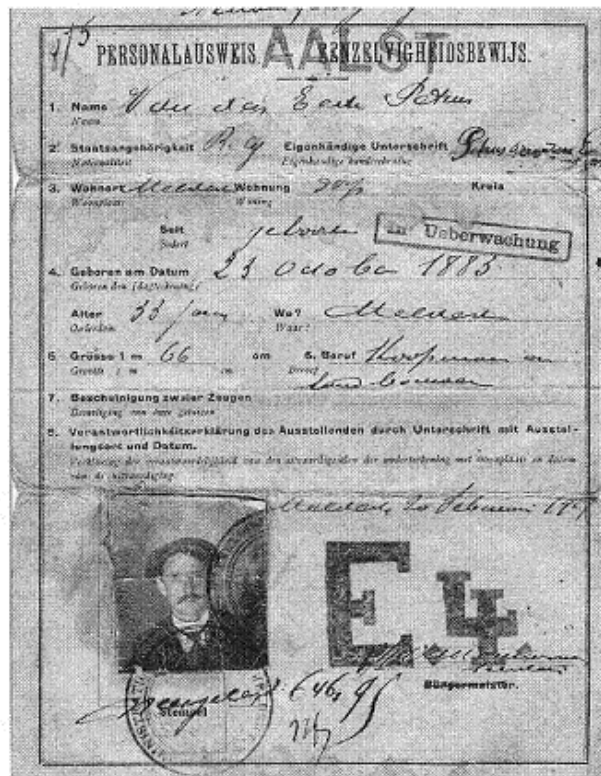
schaarste. Hieraan werd goedschiks, kwaadschiks in voorzien door de voedselhulp van de "Commission for Relief in Belgium" enerzijds en door... smokkel anderzijds.

De verdeling van de voedselhulp liep over het algemeen voedselcomiteit, met regionale en plaatselijke comités. Het fenomeen van de plaatselijke comités is zuiver heemkunde; de smokkel praktijken eveneens. Het bestuderen, duiden ervan zijn waarachtige vensters die een zicht toelaten op de wereld van armoede, geweld, uitbuiting, woeker, bedrog.

Is de uitmuntende rol van deze plaatselijke comités in elk heemkundig-werkgebied, reeds voldoende onderzocht?

Daar waar de verdeling van de voedselhulp door de "Commission for Relief" grondig werd bewaakt door, "Amerikaanse" controleurs, hoe verliep de smokkelhandel?

Hoeveel narigheid veroorzaakten de grensbewaking tussen etappe- en gouvernemenstgebied? Hoeveel ellende brachten woeker en smokkel mee?

Personal-Ausweis, uitgereikt in het Etappegebied had een duidelijk andere formulering dan die uitgereikt buiten het Etappegebied.

De belevenissen van diegenen die ons zowat honderd jaar geleden voorgingen in hun dorpen, dat is heemkunde. Die leefwereld van toen, was plaatselijke harde werkelijkheid. De provincie Antwerpen was dus gouvernemenstgebied dat in beginsel, een minder streng regime kende dan het etappegebied. Wel was er de "elektrische grens" die het neutrale Nederland afscheidde van het Antwerpse gouvernemenstgebied. Dit kort overzicht opent vensters die alle heemkringen van Gouw Antwerpen toelaten een verhaal van hun heem in die tijd te vertellen. Geen kriegsgebeurtenissen als dusdanig, wel de neerslag van de Grote geschiedenis op de kleine geschiedenis. De duivenmelkers die hun duiven niet meer mogen uitlaten of deze slachten; de notelaars, sieraden van de hofsteden, omgehakt; het invoeren van de identiteitskaart; de geldboete omdat er een gaatje geboord werd in een telegraafpaal; het verplichte wachtlopen; het verbod nog met de fiets op straat te komen; opeising van werkpaarden; verplichte tewerkstelling naar Duisland; inleveren van tabak, wol en koper; het werk van de zuigelingenverpleging en melkverschaffing aan kinderen; de ongehoorde prijs van ajuin als symptoom van eetwarenduurte; het 's nachts bewaken van de veldvruchten.

Kleine feiten uit het dagelijkse leven: de "Grooten Oorlog, gezien door het heemkundevenster".

Een antwoord op de rondvraag tijdens de kwartierbijeenkomsten?

Een heemkundige benadering en toelichting van grote geschiedenis?

OF: heemkunde open venster op de wereld.

(zie voor wereldvenster op heemkunde bijdrage "Groote Oorlog 1914 - 1918, grote wereldfeiten")